

การเปลี่ยนแปลงบทนิยามคำว่า “ข้าว” ในพจนานุกรมไทย

The Comparison of the Definition of /khaaw/ in Thai Dictionary

เนมิ อุณากรสวัสดิ์¹ และ วสนันท์ อิทธิมิชัย²

Nemi Unakornsawad and Wasanun Ittimechai

^{1,2}สาขาสหวิทยาการเพื่อนวัตกรรมการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

^{1,2}Thai Language for Communicative Innovation Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

¹E-mail: lynznemi@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0586-1865>

²E-mail: dark-phantoms@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8077-5006>

Received 21/08/2022

Revised 07/09/2022

Accepted 09/09/2022

บทคัดย่อ

ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ภาษาเขียนในปัจจุบันจะยึดหลักการเขียนที่ถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ของราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมจึงถือเป็นหลักสำคัญที่ใช้ในการเขียนหนังสือในปัจจุบัน บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบทนิยามของคำศัพท์ในหมวดข้าว จากพจนานุกรมไทยจำนวน 6 ฉบับ โดยใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงของความหมายตามกรอบแนวคิดของ ธัญญรัตน์ ปาณะกุล (2535) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่า “ข้าว” ในพจนานุกรมไทยผลการวิจัยพบว่าคำว่า “ข้าว” ในพจนานุกรมไทยมีการเปลี่ยนแปลงความหมาย 3 ลักษณะ คือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า และคำที่ความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักษรวิธีต่างกัน โดยพบการเปลี่ยนแปลงแบบความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักษรวิธีต่างกันมากที่สุดจำนวน 60 คำ รองลงมาคือ ความหมายกว้างออกจำนวน 6 คำ และพบความหมายแคบเข้าน้อยที่สุดจำนวน 1 คำ นอกจากนี้ยังพบว่าคำที่มีรูปเขียน “เข้า” เดิมมี 2 ความหมาย ต่อมาเมื่อมีรูปเขียนต่างกัน คำที่มีรูปเขียน “เข้า” กับ “ข้าว” จึงมีความหมายต่างกัน หรืออาจกล่าวได้ว่า คำว่า “เข้า” เคยเป็นคำที่มี 2 ความหมายมาก่อน ต่อมามีความหมายแคบเข้าเหลือเพียงความหมายเดียว

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลง; บทนิยาม; ข้าว; พจนานุกรมไทย

Abstract

Thai language has changed all the time, both spoken and written language, the present writing language will adhere to the correct writing principles according to the Royal Institute's dictionary, so the dictionary is considered an important principle used in writing today's books. This research article is for study the change of definition of group of the word /kha^{aa}w/ from 6 Thai dictionaries. The concept of this study is the semantics change of word by Thanyarat Panakul (1992). The study indicates that the word /kha^{aa}w/ in Thai dictionary has 3 kind of meanings which are widening, narrowing, and stay the same but spell different. Study found that there are 60 words that have the same meaning but spell different, 6 words that have widening meaning, and only 1 word that has narrowing meaning. In addition, /kha^{aa}w/ used to has 2 meaning before written as “เข้า” and then became only one meaning.

Keywords: Variation; Definition; Rice; Thai Dictionary

บทนำ

พจนานุกรม เป็นหนังสือที่รวบรวมคำในภาษาเพื่อประโยชน์แก่ผู้ศึกษาภาษาและผู้ต้องการใช้ภาษาให้ถูกต้อง พจนานุกรมภาษาไทยหรือพจนานุกรมไทย-ไทยนั้น ปรากฏหลักฐานว่าเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์และมีเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เช่น คำอักษฎี ของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกและคณะ (บางคนกล่าวว่าเอกสารเรื่องนี้เป็นเพียงรายการคำไม่ใช่พจนานุกรมที่แท้จริง) พจนานุกรมไทย-ไทย ของ เจ คัสเวล (Rev. J. Caswell) อักษรานุสารีของ ดร.แดนบีช แบริดเลย์ (Dan Beach Bradley) หรือ หมอปรัดเลย์ หรือหมอบริดเลย์ พจนานุกรมล่ำดับแลแปลศัพท์ที่ใช้ในหนังสือไทย ร.ศ.110 พจนานุกรมเป็น คำแปลศัพท์ภาษาไทยสำหรับเขียนคำให้ถูกต้องตัวสะกด ร.ศ.120 ปทานุกรมสำหรับโรงเรียน พ.ศ.2463 ปทานุกรมกรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 ปทานุกรมสำหรับนักเรียน พ.ศ.2472 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พจนานุกรมฉบับมติชน รวมทั้งพจนานุกรมของบุคคลหรือของสำนักงานเอกชนอื่นๆ (ธีรพันธ์ ล.ทองคำ, 2535: 28-117)

ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ภาษาเขียนในปัจจุบันจะยึดหลักการเขียนที่ถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ของราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมจึงถือเป็นหลักสำคัญที่ใช้ในการเขียนหนังสือในปัจจุบัน

พจนานุกรมทุกเล่มจะพบคำศัพท์ทางการเกษตรอยู่เสมอ เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ในภาษาไทยจึงมีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเป็นจำนวนมาก คำศัพท์เกี่ยวกับพืชพันธุ์ทางการเกษตรจึงมีความสำคัญและน่าสนใจ โดยเฉพาะคำที่เกี่ยวกับข้าว เนื่องจากข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย

[242]

พจนานุกรมในแต่ละยุคสมัยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเสมอ ในการปรับปรุงพจนานุกรมของไทยแต่ละครั้ง จะมีการเปลี่ยนแปลงหลายลักษณะทั้งด้านคำศัพท์ บทนิยาม และความหมายของคำ จึงมีผู้สนใจศึกษาความแตกต่างระหว่างพจนานุกรมฉบับต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น การเปลี่ยนแปลงของคำนาม : ศึกษาจากอักขรธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ของจิระพรรณ ดีพลาง (จิระพรรณ ดีพลาง, 2541) การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำในหนังสือ อักขรธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ ของเนติมา พัฒนกุล (เนติมา พัฒนกุล, 2549) วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542 ของพันธ์ทิพย์ อินทยอด (พันธ์ทิพย์ อินทยอด, 2549) เปรียบเทียบพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 : หมวด ก-ข ของสุชาติ พงษ์พานิช (สุชาติ พงษ์พานิช, 2551) เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของบทนิยามของคำศัพท์ เช่น การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ สำนวน และลำดับของคำในภาษาไทย สมัยรัตนโกสินทร์ ของวัลยา วิมุกตะลพ (วัลยา วิมุกตะลพ, 2513) การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือของคนสามชั่งอายุ ในจังหวัดเชียงใหม่ ของ อีสริย์ สว่างดี (2558) การเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์และความหมายของคำอ้างอิงพระสงฆ์ไทยสมัยสุโขทัย ของเอกพล ดวงศรี (เอกพล ดวงศรี, 2562) เป็นต้น

อย่างไรก็ตามยังไม่มีผู้ใดศึกษาความแตกต่างระหว่างคำเฉพาะหมวดใดหมวดหนึ่งในพจนานุกรม และยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพจนานุกรมทั้ง 6 ฉบับ ได้แก่ สัพพะ พะจะนะ พาสา ไท อักขรธานศรับท์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงบทนิยามของคำว่า “ข้าว” ในพจนานุกรมไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบทนิยามของคำศัพท์ในหมวดข้าวในพจนานุกรมไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

แหล่งข้อมูลของงานวิจัย: แหล่งข้อมูลของงานวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ คำว่า “ข้าว” ทั้งที่เป็นคำตั้งและคำย่อหรืออนุพจน์ จากพจนานุกรมไทย 6 ฉบับ ประกอบด้วย

- 1) สัพพะ พะจะนะ พาสา ไท
- 2) อักขรธานศรับท์
- 3) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493
- 4) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525
- 5) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542
- 6) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย: บทความวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงของความหมายตามกรอบแนวคิดของธัญญรัตน์ ปาณะกุล (2535) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่า “ข้าว” ในพจนานุกรมไทย โดยการเปลี่ยนแปลงความหมายนั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ความหมายแคบเข้า หมายถึง คำสองคำที่เคยปรากฏด้วยกันและมีความหมายเป็นสองอย่างต่อมา ความหมายของคำเหลือเพียงความหมายเดียว
2. ความหมายกว้างออก หมายถึง คำที่เคยมีความหมายกว้างต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายเฉพาะเจาะจงขึ้น
3. ความหมายย้ายที่ หมายถึง คำเรียกขานสิ่งนั้นหรือความคิดนั้นยังมีอยู่ แต่ความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ได้เปลี่ยนไปแล้ว

วิธีการเก็บข้อมูล: ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลคำว่า “ข้าว” ทั้งที่เป็นคำหลักและคำย่อยในพจนานุกรม 6 ฉบับ ได้แก่ สัทพะ พะจะนะ พาสา ไท, อักษราภิธานศรับท์, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

การวิเคราะห์ข้อมูล: (1) ผู้วิจัยนำความหมายของคำว่า “ข้าว” ทั้งที่เป็นคำหลักและคำย่อยที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากพจนานุกรมไทยมาวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทางความหมายตามกรอบแนวคิดการเปลี่ยนแปลงของความหมายของ ธัญญรัตน์ ปาณะกุล (2535) และ (2) สรุปผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบทนิยามของคำศัพท์ “ข้าว” ในสัทพะ พะจะนะ ภาษาไทย อักษราภิธานศรับท์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ.2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ.2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 นอกจากจะพบคำศัพท์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงบทนิยามหรือคำอธิบายความหมายแล้ว ยังพบคำศัพท์ที่บทนิยามหรือคำอธิบายความหมายเปลี่ยนแปลงไปด้วย การเปลี่ยนแปลงบทนิยามมี 3 ลักษณะดังนี้ (1) คำที่มีความหมายกว้างออก (2) คำที่มีความหมายแคบเข้า และ (3) คำที่มีคำที่ความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักษรวิธีต่างกัน

1. คำที่มีความหมายกว้างออก

คำที่มีความหมายกว้างขึ้นปกติจะใช้ในการอธิบายความหมายของคำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ โดยทั่วไปหมายถึงความหมายของคำที่เมื่อยืมมาใช้ในภาษาไทยจะขยายออกจากความหมายของคำในภาษาเดิม จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงบทนิยามความหมายของคำในหมวดข้าวที่พบในสัทพะ พะจะนะ พาสา ไท อักษราภิธานศรับท์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบ

การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำชนิดความหมายกว้างออกในหมวดข้าวจำนวน 6 คำ ได้แก่ ข้าวจี ข้าวต้ม ข้าวตอก ข้าวเปลือก ข้าวเม่า และข้าวสาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออกของคำในหมวดข้าว

พจนานุกรม / คำศัพท์	ข้าวตอก (1)	ข้าวตอก 2
ศัพท์	Roasted rice which has burst so as to resemble flowers.- Roasted rice and flower offered to obtain pardon of injuries or for superstitious uses	
อักษรภิธานศรับท์	คืออาการที่เอาเข้าเหนียวทั้งเปลือก ใส่มือตั้งไฟข้าวให้แตกออกจากเปลือก แล้ว	
2493	น. ข้าวเปลือกที่เอามาคว่ำให้แตกเป็น ดอกบาน.	น. ชื่อไม้พุ่มชนิดหนึ่ง ใบเล็กๆรูป ไข่ เมื่อขยี้มีกลิ่นเหม็น ดอกขาวๆ เล็กๆ เป็นไม้ญี่ปุ่นบางที่ปลูกตาม บ้านเป็น ไม้ตัดและไม้ประดับ (<i>Serissa foetida</i>) ; (ถิ่น--พายัพ) เรียกต้นไม้ล้มลุกชนิดหนึ่งจำพวก หนาด ขึ้นอยู่บนเขาในระดับสูง 2,000 เมตรขึ้นไป ขนาดสูงราว 1 ศอก ต้น ใบ ดอก เป็นขนนาวที่บ ใช้ ทำยาได้ (<i>Anaplalis</i> <i>margaritacea</i>) ; ชื่อเห็ดชนิดหนึ่ง ขึ้นตามใบไม้เน่า ฟางเน่า ดอกเล็กๆ ขนาดดอกมะลิบาน ขึ้นเป็นหมูกัน มากๆ กินได้.
2525	น. ข้าวเปลือกที่เอามาคว่ำให้แตกเป็น ดอกบาน. ข้าวตอกตั้ง น. ชื่อของ หวานทำด้วยข้าวตอก คลุกน้ำตาล	น. (1) ชื่อไม้พุ่มชนิด <i>Serissa</i> <i>foetida</i> Lamk. ในวงศ์ Rubiaceae ใบเล็กรูปไข่ เมื่อขยี้มีกลิ่นเหม็นดอก

[245]

คำศัพท์ พจนานุกรม	ข้าวตอก (1)	ข้าวตอก 2
	และมะพร้าว ทำเป็นแผ่นๆ เกลือก แป้ง.	ชาวเล็กๆเป็นพรรณไม้ต่างประเทศ ปลูกเป็นไม้ตัดหรือไม้ประดับ. (2) (ถิ่น-พายัพ) ชื่อไม้ล้มลุกชนิด <i>Anaphalis margaritacea</i> Benth. ในวงศ์ Compositae ขึ้นอยู่บนเขา ในระดับสูง 1,000 เมตรขึ้นไป ขนาด สูงราว 50 เซนติเมตร ต้น ใบ ดอก มีขนขาวทึบ ใช้ทำยาได้. (3) ชื่อไม้ พุ่มแกมเถาชนิด <i>Callicarpa</i> <i>longifolia</i> Lamk. ในวงศ์ Verbenaceae ใช้ทำยาได้. (4) ชื่อ เห็ดหลายชนิดในสกุล <i>Hemimycena</i> วงศ์ Tricolomataceae ขึ้นตามพื้นดิน เป็นกลุ่มใหญ่ ดอกเห็ดสีขาว ขนาด เท่าดอกมะลิบาน ด้านล่างมีครีบก ก้านยาวตั้งตรง เช่น ชนิด <i>H.</i> <i>cucullata</i> (Pers. Ex Fries) Sing. กินได้. (4) ดูนินตุ๊กแก (5).
2542	น. ข้าวเปลือกข้าวเจ้าที่เอามาคั่วให้ แตกบานเป็นดอก.	น. (1) ชื่อพุ่มไม้ชนิด <i>Serissa</i> <i>japonica</i> (Thunb) Thunb. ในวงศ์ Rubiaceae ใบเล็กรูปไข่ เมื่อขยี้มี กลิ่นเหม็น ดอกสีขาวเล็กๆ เป็น พรรณไม้ต่างประเทศ ปลูกเป็นไม้ตัด หรือไม้ประดับ, (ถิ่น-พายัพ) ชื่อ ไม้ล้มลุกชนิด <i>Anaphalis</i> <i>margaritacea</i> (L.) Benth. Ex C.B. Clarke ในวงศ์ Compositae ขึ้นอยู่ บนเขาในระดับสูง 1,000 เมตรขึ้น

พจนานุกรม	คำศัพท์	ข้าวตอก (1)	ข้าวตอก 2
			<p>ไป ขนาดสูงราว 50 เซนติเมตร ต้นใบ ดอก มีขนสีขาวทึบ ใช้ทำยาได้.</p> <p>(3) ชื่อไม้พุ่มรอเลื้อยชนิด <i>Callicarpa longifolia</i> Lam. ในวงศ์ Labiatae ดอกเล็ก สีม่วง ผลกลมเล็ก สุกสีขาว ใช้ทำยาได้ (4) ชื่อเห็ดหลายชนิดในสกุล <i>Hemimycena</i> วงศ์ <i>Tricholomataceae</i> ขึ้นตามพื้นดิน เป็นกลุ่มใหญ่ ดอกเห็ดสีขาวขนาดเท่าดอกมะลิบาน ด้านล่างมีครีบ ก้านยาวตั้งตรง เช่น ชนิด <i>H. cuculiata</i> (Pers. Ex Fr.) Sing. กินได้. (5) ดู ตีนตุ๊กแก (5)</p>

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า ข้าวตอก ของคำในหมวดข้าวมีการเปลี่ยนแปลงของความหมาย ชนิดความหมายกว้างออก คือในสำพะ พะจะนะ พาสา ไท และอักขรภิธานศรับท์ คำว่า ข้าวตอกมีความหมายเดียว คือหมายถึงข้าวที่นำมาคั่ว แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 นั้น คำว่า ข้าวตอก มี 6 ความหมาย คือ ข้าวที่นำมาคั่ว พุ่มไม้ ไม้ล้มลุก พุ่มไม้เลื้อย ชื่อเห็ด และชื่อพันธุ์พืชชนิดหนึ่ง จะเห็นได้ว่าคำว่า ข้าวตอก ยังคงความหมายเดิมไว้และมีความหมายใหม่เพิ่มขึ้นมาด้วย แสดงให้เห็นว่าคำว่า ข้าวตอก มีความหมายกว้างออก

2. คำที่มีความหมายแคบเข้า

ความหมายแคบเข้าปกติจะใช้ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศเช่นเดียวกับคำที่มีความหมายกว้างออก คือหมายถึงคำยืมที่นำมาใช้แล้วความหมายแคบหรือจำกัดลงจากความหมายในภาษาเดิม แบ่งได้เป็นความหมายแคบเข้าในทางที่ดีขึ้นและแยกลง

จากการศึกษาคำว่า เข้า ของคำในหมวดเข้า (ข้าว) พบว่าในอักขรภิธานศรับท์คำว่า เข้า มี 2 ความหมาย คือ สิ่งของอย่างหนึ่งเปนมล็ด, เกิดแต่ต้นเหมือนกอกหญ้าที่ทุ่งนา, สำหรับเปนอาหารเลี้ยงชีวิตของคนแลสัตว์ทั้งปวง เช่น เข้าเกรียบ เข้าเกรียม เข้ากล้า และอนึ่งความที่ไปข้างในว่าเข้าไปเข้าใน เช่น เข้าใจ เข้ากัน

เข้าเฝ้า แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 คำว่า เข้า ใช้ในความหมายเดียว คือ อาการเคลื่อนสู่จุดหมาย, เคลื่อนมาสู่ที่ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้าของคำในหมวดข้าว

พจนานุกรม / คำศัพท์	ข้าว
สัพพะ	Rice
อักขรานุชรินทร์	คือสิ่งของอย่างหนึ่งเป็นเมล็ด, เกิดแต่ต้นเหมือนกอหญ้าที่ทุ่งนา, สำหรับเป็นอาหารเลี้ยงชีวิตของคนและสัตว์ทั้งปวง. อนึ่งความที่ไปข้างในว่าเข้าไปเข้าใน
2493	น. เมล็ดของพืชจำพวกหญ้าที่ใช้เป็นอาหารสำคัญปลูกกันในประเทศร้อนโดยมาก (โบราณใช้คำว่า ข้าว) มีชนิดใหญ่สองชนิดคือ ข้าวเจ้าและข้าวเหนียว และข้าวสองชนิดนี้เรียกชื่อต่างกันตามลักษณะอีกมากมาย เช่น ข้าวปั้นทอง ข้าวเหนียวกัญญา ; เรียกผลไม้ที่มีเนื้อนุ่มและเหนียวอย่างข้าวเหนียว เช่น มะไฟข้าวเหนียว มะตาดข้าวเหนียว.
2525	น. ชื่อไม้ล้มลุกหลายชนิด หลายสกุล ในวงศ์ Gramineae โดยเฉพาะชนิด <i>Oryza sativa</i> Linn. ซึ่งใช้เมล็ดเป็นอาหารหลัก มีหลายพันธุ์ เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว.
2542	น. ชื่อไม้ล้มลุกหลายชนิดหลายสกุลในวงศ์ Gramineae โดยเฉพาะชนิด <i>Oryza sativa</i> L. เมล็ด เป็นอาหารหลัก มีหลายพันธุ์ เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว.

จากตารางดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคำว่า เข้า มีความหมายแคบเข้า คือ จากเดิมที่มี 2 ความหมายเหลือเพียงความหมายที่หมายถึงการเคลื่อนที่เพียงความหมายเดียว ส่วนคำว่า เข้า ในความหมาย สิ่งของอย่างหนึ่งเป็นเมล็ด, เกิดแต่ต้นเหมือนกอหญ้าที่ทุ่งนา, สำหรับเป็นอาหารเลี้ยงชีวิตของคนและสัตว์ทั้งปวงนั้น เขียนว่า ข้าว แทน แสดงให้เห็นว่าคำว่า เข้า เกิดการแคบเข้าของความหมาย

3. คำที่ความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักษรวิธีต่างกัน

จากการศึกษาคำในหมวดข้าวในสัพพะ พจนานุกรม ภาสกา ไทย อักขรานุชรินทร์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับพ.ศ.2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับพ.ศ.2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบว่ามีคำศัพท์จำนวนหนึ่งที่มี

.....
 การเปลี่ยนแปลงอักขระวิธี โดยที่ความหมายของคำศัพท์ยังคงเดิม จำนวน 60 คำ เช่น ข้าวโพด ข้าวเจ้า ข้าว
 บินท์ ข้าวสาร ข้าวละมาน ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 3 คำที่ความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักขระวิธีต่างกัน

พจนานุกรม	คำศัพท์	ความหมาย
ศัพท์ฯ	เข้าโภช	Indian corn
อักขรานุชรินทร์	เข้าโพช	คือเข้าอย่างหนึ่ง, เปนดอกใหญ่คล้ายปลีกล้วย, ออกตาม ลำต้นเม็ดในกลมๆ
2493	ข้าวโพด	น. ข้าวชนิดหนึ่งลำต้นสูงคล้ายอ้อยหรือข้าวฟ่าง เมล็ด กลมๆเท่าถั่วลันเตาออกแน่นเป็นฝักกลมๆยาวๆรูปสาก มี กาบหุ้มหลายชั้น ถิ่นเดิมนัยว่าอยู่เม็กซิโก (Zeamays).
2525	ข้าวโพด	น. ชื่อไม้ล้มลุก ชนิด Zea mays Linn. ในวงศ์ Gramineae ลำต้นสูงคล้ายอ้อยหรือข้าวฟ่าง เมล็ดเรียง ชิดกันแน่นรอบซังเป็นฝักกลมๆยาวๆมีกาบหุ้มหลายชั้น.
2542	ข้าวโพด	น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด Zea mays L. ในวงศ์ Gramineae ลำต้นสูงคล้ายอ้อยหรือข้าวฟ่าง เมล็ดเรียงชิดกันแน่นรอบ ซังเป็นฝักกลมๆยาวๆมีกาบหุ้มหลายชั้น.
ศัพท์ฯ	เข้าละมาน	Darnel.-To pull up the darnel
อักขรานุชรินทร์	เข้าละมาน	คือต้นหญ้ามีใบเข้า, แต่มันคล้ายกับต้นเข้านั้น
2493	ข้าวละมาน	น. หญ้าชนิดหนึ่งคล้ายต้นข้าวมักขึ้นแซมต้นข้าว
2525	ข้าวละมาน	(ถิ่น--อีสาน) น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด Oryza latifolia Desv. ในวงศ์ Gramineae เป็นข้าวป่าชนิดหนึ่ง มักขึ้นแซมต้น ข้าว.
2542	ข้าวละมาน	(ถิ่น--อีสาน) น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด Oryza minuta J. Presl ในวงศ์ Gramineae เป็นข้าวป่าชนิดหนึ่งมักขึ้น แซมต้นข้าว.
ศัพท์ฯ	เข้าสาร	Cleaned rice
อักขรานุชรินทร์	เข้าสาน	คือเข้าที่เขาเอาเปลือกออกหมด, แต่ยังแก่นนั้น
2493	ข้าวสาร	น. ข้าวเปลือกที่สีซ้อมจนเหลือแต่เมล็ดขาวดีแล้ว
2525	ข้าวสาร	น. ข้าวเปลือกที่สีซ้อมจนเหลือแต่เมล็ดข้าวขาวดีแล้ว.

พจนานุกรม	คำศัพท์	ความหมาย
2542	ข้าวสาร	น. ข้าวเปลือกที่สีซ้อมจนเหลือแต่เมล็ดข้าวขาวดีแล้ว.

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำในหมวดข้าวที่ยกตัวอย่างมาทั้ง 3 คำ ได้แก่คำว่า ข้าวโพด ข้าวละมาน และข้าวสาร เป็นคำที่มีความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักษรวิธีต่างกัน โดยคำว่า ข้าวโพด สัพพะ พะจะนะ พาสา ไท เขียนว่า เข้าโภช อักษรธาธาธาธาธาเขียนว่า เข้าโพช พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เขียนว่า ข้าวโพด แต่ทั้ง เข้าโภช เข้าโพช และข้าวโพดต่างก็หมายถึงพืชชนิดเดียวกัน

คำว่าข้าวละมาน สัพพะ พะจะนะ พาสา ไท เขียนว่า เข้าละมาน อักษรธาธาธาธาธาเขียนว่า เข้าละมาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เขียนว่า ข้าวละมาน แต่ทั้งเข้าละมาน เข้าละมาน และข้าวละมานต่างก็หมายถึงข้าวป่าเช่นเดียวกัน

คำว่าข้าวสาร สัพพะ พะจะนะ พาสา ไท เขียนว่า เข้าสาร อักษรธาธาธาธาธาเขียนว่า เข้าสาน และในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เขียนว่า ข้าวสาร แต่ทั้ง เข้าสาร เข้าสาน และข้าวสารต่างก็หมายถึงข้าวที่เอาเปลือกออกแล้วเช่นเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงบทนิยามคำว่า “ข้าว” ในพจนานุกรมไทยอันประกอบด้วย 1) สัพพะ พะจะนะ พาสา ไท 2) อักษรธาธาธาธาธา 3) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 4) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 5) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และ 6) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงความหมาย 3 ลักษณะ คือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า และคำที่ความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักษรวิธีต่างกัน โดยพบ การเปลี่ยนแปลงแบบความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักษรวิธีต่างกันมากที่สุดจำนวน 60 คำ รองลงมาคือ ความหมายกว้างออกจำนวน 6 คำ และความหมายแคบเข้าน้อยที่สุดจำนวน 1 คำ สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงบทนิยามคำว่า “ข้าว” ในพจนานุกรมไทย

ความหมายกว้างขึ้น (จำนวน/คำ)	ความหมายแคบลง (จำนวน/คำ)	คำที่ความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักษรวิธี ต่างกัน (จำนวน/คำ)
6	1	60

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการเปลี่ยนแปลงบทนิยามคำว่า “ข้าว” ในพจนานุกรมไทยพบว่าการเปลี่ยนแปลงความหมายสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำในหนังสือ อักษรราชธานศรึบท์ของหมอบรัดเลย์ ของเนติมา พัฒนกุล (เนติมา พัฒนกุล, 2549) วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542 ของพันธ์ทิพย์ อินทยอด (พันธ์ทิพย์ อินทยอด, 2549) และคำอ้างอิงพระสงฆ์ไทยสมัยสุโขทัย ของเอกพล ดวงศรี (2560) 2 ลักษณะ คือ ความหมายแคบเข้า และความหมายกว้างออก แต่ไม่พบความหมายย้ายที่ ความหมายดีขึ้น และความหมายเลวลง ทั้งนี้เนื่องมาจากข้อมูลที่น่าวิเคราะห์มีความแตกต่างกัน โดยข้อมูลในบทความวิจัยฉบับนี้เป็นเพียงคำในหมวดข้าวเพียงหมวดเดียว ในขณะที่ข้อมูลงานวิจัยอื่น ๆ ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยมีความกว้างและมีคำศัพท์หลากหลายกว่า อย่างไรก็ตามผลการวิจัยฉบับนี้พบการเปลี่ยนแปลงด้านอักขระวิธีด้วยคือคำที่ความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักขระวิธีต่างกัน นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่าคำในหมวดข้าวเดิมนั้นเคยเป็นคำที่มี 2 ความหมายมาก่อน ต่อมาจึงเหลือความหมายเดียว ทั้งนี้เนื่องจากการที่คำหนึ่งคำที่สะกดเหมือนกันแต่มีความหมายที่แตกต่างกัน การนำไปใช้จึงอาจสร้างความสับสนในทางความหมายหากคำ ๆ นั้นไปปรากฏโดยลำพังไม่มีบริบท จึงสันนิษฐานได้ว่าทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการสะกด ที่ยังพ้องเสียงหรือมีเสียงใกล้เคียงกันเพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนในการใช้ เช่นที่คำว่า เข้า ในอักษรราชธานศรึบท์มี 2 ความหมาย คือ หมายถึงพืชที่นำมาทำอาหาร และกริยาแสดงการเคลื่อนไปสู่จุดหมาย ที่ในพจนานุกรมฉบับต่อมาแยกออกเป็น ข้าว และเข้า โดยข้าวหมายถึงพืชที่นำมาทำอาหาร ส่วน เข้า หมายถึงกริยาแสดงการเคลื่อนไปสู่จุดหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษการเปลี่ยนแปลงบทนิยามคำว่า “ข้าว” ในพจนานุกรมไทยพบว่าพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงความหมาย 3 ลักษณะ คือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า และคำที่ความหมายของศัพท์คงเดิม แต่อักขระวิธีต่างกัน ดังนั้นจึงควรศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ในสัพพะ พะจะนะ ภาษาไท อักษรราชธานศรึบท์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับพ.ศ.2493 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับพ.ศ.2525 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับพ.ศ.2554 ในหมวดอื่นเพิ่มเติม อาทิ หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับธรรมชาติและปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฝน ลม น้ำ เพื่อจะได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ในพจนานุกรม 6 ฉบับดังกล่าวได้ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จิระพรรณ ดิพลงาม. (2541). *การเปลี่ยนแปลงของคำนาม : ศึกษาจากอักษรราชธาน ศรึบท์ของหมอบรัดเลย์ และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ธัญญรัตน์ ปาณะกุล. (2535). *ภาษาศาสตร์ภาคประวัติเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีระพันธ์ ล. ทองคำ. (2535). *การทำพจนานุกรมไทย-ไทย : อดีต-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389-2533)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนติมา พัฒนกุล. (2549). *การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำในหนังสือ อักษราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พันธ์ทิพย์ อินทยอด. (2549). *วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2523). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด นนทชัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : นานามีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- วัลยา วิมุกตะลพ. (2513). *การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ สำนวน และลำดับของคำในภาษาไทย สมัยรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ พงษ์พานิช. (2551). *เปรียบเทียบพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 : หมวด ก-ข*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อิสริย์ สว่างดี และ ทศนาถีย์ บุรพาชีพ. (2558). *การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือของคนสามช่วงอายุในจังหวัดเชียงใหม่*. วารสารมนุษยศาสตร์. 22 (1), 99-117.
- เอกพล ดวงศรี (2560) *การศึกษาเปรียบเทียบคำ อ้างถึงพระสงฆ์ไทยสมัยสุโขทัยกับปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกพล ดวงศรี. (2562). *การเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์และความหมายของคำอ้างถึงพระสงฆ์ไทยสมัยสุโขทัย*. มนุษยศาสตร์สาร. 20 (1), 119-154.